

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ser[m]ones de septe[m] viciis criminalib[us]
eoru[m]q[ue] remediis magistri Pauli Wan theosophi et
co[n]cionatoris Patauiensis eximii**

Wann, Paul

[Augsburg], 1517

VD16 W 1186

De fraude q[uod] est filia auaricie. Sermo. CIIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30065

De fraude filia auaricie

regulā iuris et iusticie et equitatis debite obserua-
re. Et ideo in effectu vendendi nō licet mihi r. et
me in iustū p̄ciū ponere et accipere. qz tūc nō im-
pono vt simpliciter m̄ter sed vt in alioz cō mura-
de. Huiusmodi autē impositio efficacis seu cō-
mutatiue includit acceptationē precij pualētis. Ac-
cipe autē pualēs est iniustū; qz ineq̄litate inclu-
dit: Jō dicit Hostien. qz licz aliq̄s ab initio co-
gi nō possit rem suā vendere v̄ alienā emere: vt
p̄z L. de p̄ra. emp. l. dudū. si tñ exposuerit rē
venalē et p̄ciū offerat. si p̄ iusto p̄cio vendere nō
vult: cogi p̄r p̄ iudicē vt iusto p̄cio vendat. ff. d.
offi. p̄fec. v. l. i. j. s. cura carnis. ¶ Secūdo obijce-
ret q̄s. Si res nō p̄r p̄r vendi q̄s valeat v̄ etiā
min⁹ emiserit tota cōmunitas venditū et emen-
tiū et iusticia peccaret. qz fere oēs volunt eare
vendere et vile emere. Un̄ Prouer. xx. Malū est
malū est: dicit omnis empro: et cum recesserit
tūc gl̄habit. s. de bono foro. ¶ Ad h̄ dicēdū est
qz h̄ nō ē v̄z de cōitate iustoz: s̄ d̄ dolosa cōi-
tate iniustoz et cupidoz. Iust⁹ nēpe nō vult et
iustū p̄ciū/aliqd̄ vendere v̄ emere. et p̄fecte iust⁹
nihil penit⁹ iniusticie ibi vult. Imp̄fecte autē
iust⁹ nō vult ibi iniusticia iusticie p̄domināre
et p̄ q̄nto aliqd̄ iustū p̄ciū ibi debite v̄z: p̄ rāo
aliqd̄ de vicio iniusticie i se bz. ¶ Tertio d. q̄s:
qz fm̄ ordinē iuris et iusticie et charitatis cō. b. v.
nū p̄ferri debz et p̄ferri ip̄i bono puaro. i. aut. res
q̄. L. cōia de lega. et i. c. bone. j. de postu. pla. Sz
cōi saluti boim̄ post lapsum expedit qz caratio
p̄ciū venaliū rez nō sit p̄ciū: nec fm̄ absolu-
tū valorē rez. sed pot⁹ ex cōi cōsensu veriusqz
p̄ari: venditū. s. et emētiū libe p̄raret. Hoc em̄
minora picula p̄ciū fraudū includit: illud vero
vix possit fieri sine p̄ccō. s. ad p̄ciū caratio rē.
qz p̄ciū et absolūt⁹ valor rez vix certitudia
lic̄ parz et ad plenū. Ergo sicut p̄dictū ē expedit
qz caratio rē. De h̄ p̄z s. H. J. ¶ Ad h̄ dicēdū
est qz si p̄sentus veriusqz p̄ciū i tale p̄ciū vel ca-
ratiō nō possit cēseri in olūtarē/ rōne igno-
rātie et impericie: aut ratiōne leuitatis men-
tis aperte vel p̄sumpt: aut ratiōne cuiuscunqz
magne egestatis: seu ratiōne cuiuscunqz ma-
gne necessitatis ad hoc q̄dāmō cōpellētis: tunc
ratiō p̄dicta bene p̄cedit: veriusqz tūc p̄cludit:
al̄s nō. licz em̄ extimatio n̄ra in carando rei p̄-
cium seu valorē nō sit p̄ciū: nihilomin⁹
p̄cedit et debet illud sub cōgruis limitibz men-
suratis al̄s excederet cōgrua et probabiles men-
surā ratiōnis. Et sic parz ad questionē finalis
responsio. Et ceteras questioēs supra motas rez
seruabo ad sequētes sermones. Rogemus er-
go deum vt nos adiuuet: ne vincamur auari-
cia q̄ est radix oim̄ maloz Amen

De fraude q̄ est filia auaricie.

Sermo. CIII.

Radix oim̄ malozū
cupiditas. s. ad Timo. vj. ¶ In p̄ce/
s̄cti ser. p̄s audistis de vicio auaricie.

P̄cio d̄ filia ei⁹ i genere: postea i sp̄ali de in-
quietudine siue multiplici sollicitudine: differē-
tiā etiā in affectu/ fraudē et doli. Tandē vna
q̄stionē Verū liceat alicui rē suaz carū vendere
q̄ valeat. v̄ an liceat alicui rē viliori p̄cio: eme-
re q̄ valeat rē. Nūc p̄sequer̄ incēdo dicere de
fraude lact⁹. q̄ s̄r est vna filiaz p̄cedēs et rāz
dicē auaricie. Pro gr̄a Ave maria. ¶ Radix
oim̄ maloz est cupiditas vbi s̄. ¶ P̄mo vix
dendū erit de multiplici fraude: bona et mala.
Secūdo vtrū venditio reddat iniusta p̄r de
fectū rei vendite.

¶ Circa p̄mū ē notādū fm̄ Vin. i. sp̄c. moza.
li. iij. p̄c. vij. dist. vj. qz m̄ultiplex ē fraus.

¶ Comendanda.

videlicet Excusabilis

Toleranda

Damnabilis.

P̄cia fraus ē cōmēdāda: q̄n̄ q̄s p̄rimo vilitatē
inrēdes facit aliqd̄ ip̄o nesciēte: qd̄ forsitan cre-
dit illi p̄ma facie nō placere: cū tñ placere d̄be
mēdāda)
ret. Sicut vxoz q̄n̄ clāculo facit elynas modez
ratis: q̄ viro suo forsitan nō placeret an̄ factū
nec ip̄e daret licētā faciēdi. tñ post factū placz
illi qz ip̄a fecerit: qz illa h̄ faciēdo p̄curat sp̄ū
ale et modū viri suū: imo et epale cōmodū: vix
augmētationē epaliū a deo. Sic etiā faciēdo
rē fraus ē: tamē pia fraus ē. Ill⁹ exēplū ha-
bem⁹. j. Reg. xxv. de Abigail vxoz ip̄i ¶ Na Exēplū
bal: quē Dauid voluit inficere: et rāz subam
suā delere. qz erat dives h̄ns et familia ouis et
muleas capras: eo qz denegauit ip̄i Dauid cig-
bū et potū: cū n̄ multa bona illi Dauid fecissz
in deserto i rucādis et defendēdis gregibz suis
Audies ac h̄ Abigail vxoz Nabal q̄ erat pius
dēssima: viro nesciēte occurrit ip̄i Dauid cū
asinis oneratis pane/vino/carnibz/vuispassis
et ceteris: ad vicū necessarijs: offerēs ip̄i Dauid
et excusans vix suū p̄ stulticiā. Et sic Dauid
placat⁹ fuit: vt p̄z ibidē p̄ plura vba. S̄r si
q̄s freneticus fure et gladiū/ne seip̄um ledat aut
aliū: pia fraus est. Itē si fu⁹ deuor⁹: deo et dño
suo fidel⁹/vilitatē dñi sui p̄curet illo nesciēte
v̄ etiā p̄radicēre i dānū suū/vituperiū v̄ gra-
uamē/facit dño suo fraudē: tñ pia et v̄r̄ est ra-
lis fraus dño suo. Un̄ apl̄s ad Titū. ij. Ser-
uos honorare dñis suis subditos eē in oibz plac-
cētis. s. licitis et honestis: nō p̄radicētes i bis. s.
q̄ s̄r fm̄ deū: nō fraudātes. i. nō fraudē malā
et noxiā faciētes: sed i oibz fidē bonā onēdes.
Nō ē p̄ra illos suos q̄ se excusantes dicūt qz
ad p̄ceptū dñoz suoz cōmiserit spolia/rapias
violētias aut alia mala: cū tñ ad h̄ nō obligent
ex furio: s̄ solū ad licita. Op̄rec em̄ deo obed-
dire magis q̄z hoibz. Act. v. ¶ Secūda fraus
est excusabil⁹: q̄n̄. s. h̄ bonū suū p̄curat sine p̄-
rimi d̄rimēto. sicut fecerit gabaonite Josue
ix. q̄ callide cogitātes venerat ad Josue et filios
isrl̄ dicētes: De terra lōginq̄ venim⁹/pacē vobz
bis cū facere cupiētes: cū n̄ i vicino habitaret i

Nota

Larna-
tas.

fra qua Josue volebat expugne. Et sic Josue fraudat fecit cu eis pace. et pollicetur est eis ne occiderent. Postea vero fraude precepta dixit eis Josue. Quia nos decipe fraude voluisti etc. Et ruderit: quia ex timore mori huc fecissent. Luz autem populus murmurasset contra principes israel eo quod nollet eos occidere pro iuramento quod eis presterunt dixerunt principes. Jurauimus eis et idcirco non possumus eos perire. sed faciemus eis: reseruentur quod de re iurauimus non nos contra dominum periculis perierunt rimus. sic iurauit ut in usus inuenerit multitudinis ligna cedat: a quoque coporet. Et ita factum est. Ecce ex his per quos est istud iuramentum fuerunt etc. quod de iuramento est fuerunt nisi in peioribus et garerit tui suum et salus sua derimetur. xxi. q. iiij. q. Dauid. et. iij. c. seqn. Sicut et Jacob ex consilio matris sue Rebecce fraudauit fratrem suum Esau: benedictionem patris suscipiendo Gen. xxvij. vbi dicit. Uenit germanus tuus fraudulenter et accepit benedictionem tuam. Excusatur etiam Jacob: quia hoc fecit ex precepto matris: et ex consilio spursum. Tertia est fraus toleranda. puta si alicui fiat iniuria vel damnum de bonis temporalibus: non possit illa sine scanda lo reperere: magis est talis fraus vel iniuria toleranda si occulte re sua vel damnum sibi illatum resaretur: si scandalum orietur. aut ne excedat aut ne male iudicet sibi damnum vel fraude fuisse factam vbi non fuit: vel non tamen cogitat. Un. j. Lopez. vj. Ja qd de vino delictum est in vobis quod iudicia habetis in vos: quare non magis iniuriam accipitis: quare non magis fraude patimini. Ubi de Nico. d. lxx. iudicia: illicigia irrepere res suas etc. Et subdit. Licet cuiuslibet sit licitum reperere re sua in iudicio. tamen aliquid casu perit: et ut cum inde surgit scandalum aut aliud magnum malum: propter quod debet differre hoc reperitione quibus sibi liceat etc. Quarta fraus est culpabilis. Et dicitur d. j. Lopez. vij. Noli te fraudare in iudicio. Et dicitur d. x. Ne fraude feceris. Est autem fraus culpabilis multiplex

fraus toleranda.

Fraus culpabilis

Ambitio intractabilis fraus.

Carnalitas.

Qua inducit abiectionem intractabilem
Fraus culpa Qua inducit carnalitates
bilis quadruplex Qua inducit malignitatem
Qua inducit cupiditatem
Prima fraus culpabilis est qua inducit ambitio intractabilem. In adquisitis enim honoribus magnus est labor: magna cordis anxietas. Nam ambiciose ambitiosi possunt ad honores perire: sed vultu: tribuunt: amicitias simulat: mercedem: adulationem: preces multiplicat: intercessores procurat: maturitate prendunt: iactant sciam: simulat scitiam etc. Un. Daniel. xi. de ambitioso dicit. Regnum obtimebit in fraudulencia. Secunda est fraus culpabilis: qua inducit carnalitates: siue quatuor ad gustum siue quatuor ad tactum. Quatuor ad gustum quod est gula et ebrietas postquam sua turpiter expederunt multas fraudes committunt in tabernis et ludis illicitis et pueris et symbolis: procurant: vomerem ebrietas: ebrietas sitis: laudat eos quod eos inuitat: alios parcos dicitur et vitupant: Laudat et pergenitorum quo liberales fuerint: in mensa dicitur

et placetia. Et postquam venit ad eos quos viderat perarunt illos similiter comedat. Similes sunt filii israel qui peccerunt escas anibus suis. sicut dicitur in ps. Pluit super eos sicut puluerem carnes etc. Et sequitur. Maducauere et saturati sunt nimis: et desiderium eorum attulit eis: non sunt fraudati a desiderio suo. Sed nota quod sequitur. Adhuc esse eorum erat in ore populi: et ita dei ascendit super eos etc. Item de carnalitate quatuor ad tactum: non est dubium quod luxuriosi faciunt multas fraudes: ut iuuenulas et simplices mulieres alliciant et seducant. et cum eas seduxerint multa mala committunt: ut eas pascat: induat: ioculata prebeat: in sua debeat teneat fedat. Unde. ij. Esdras. iij. Accipit homo gladium et vadit in via facere furta et homicidia etc. Et sequitur. Et cum furtum fecerit et fraudes et rapinas: amabili sue affert. Tertia fraus est qua inducit malignitatem. Et hoc contingit quatuor dupliciter

Dignitas fraudulenter inducit

In consortio
In consilio
In iudicio
In seruitio
In consortio quidem inter amicos amorem et amicitiam simulat: et sub amicitie specie seducendo. fm illud Hieron. ix. Unusquisque se a primo suo custodiat: et in omni fratre suo non habeat fiduciam: quia omnis frater supplantans supplantabit: et omnis amicus fraudulenter incedat. Fraudulenter incedit: qui fallaciter adulando seducit. vel quod detestatus et piculosus est: qui rancore et odium tenens in corde dissimulat: adulando amorem simulat. Prover. xxvj. Meliora sunt vulnera diligencia quam fraudulenter odium oscula. Et eiusdem. xxvj. Sicut nocet est qui imitret laceras et sagittas in mortem: ita vir qui fraudulenter nocet amico. In consilio fraus committitur. sicut dicitur Prover. xij. Consilia impiorum fraudulenta. Consulit enim quicquid deum et iustitiam: ob amorem odium vel rancorem vel lucrum suum et commodum repositale: fm illud Hester xvj. Multa bonitate principum et honore qui eos collat est abusus superbia etc. Et sequitur. At res principum simplices callida fraude decipiunt
In iudicio fraus ista committitur ab acreo fraudulenter agendo: a reo fraude fraude repelendo. Sicut per s. j. Lopez. vj. Ja oino delictum est in vobis: quod iudicia non habetis etc. ut per s. B. Quia sicut dicitur Gene. Non est vitium vitio vindictam. Un. et accor iniquus est iniuria faciendo: et iniquus per fraudulenciam se defendendo: et iniuriam per iniuriam inferendo. Jo sequitur ibidem. An nescitis quod iniqui regnum dei non possidebunt. Ultimo fraus ista committitur in fratribus: vel quod serui dominorum suis seruitur fraudulenter: vel e contrario. Serui quidem dominis suis solent fraudes committere multis modis. Quod breuitatis gratia omitto: ut patet s. B. ad Titum. ij. Domini vero seruis suis. i. illis qui faciunt operum fraudes faciunt non soluendo: fm illud Jacob. v. Agite nunc diuites: plorate vultus in miseris qui adueniunt vobis etc. Et sequitur.

In seruitio

fraus commedanda

Exemplus

Nota

De fraude in cōmercijs

Ecce merces opariorū viorū q̄ mēsuertū regio
ones vias q̄ fraudata ē a vobis: clamar. z clā
mor eoz in aures dñi sabbaorb ineroiuit. vel
male z tarde z nō inegre p̄soluēdo. Ecclī. xxx
iij. Panis egētū vita pauperū est q̄ d̄ fraudat
illū hō sanguis est. Et sequit. Qui aufert in su
dore panē: q̄ si q̄ occidit. p̄mū suū: q̄ effundit
sanguinē z q̄ fraudes facit mercenariō: frēs s̄
Magna igit ē iniquitas diuitiū defraudare pau
peres: z eoz stipēdia derinere. Sup̄ b̄ Jacob
p̄grit̄ d̄ Laban Ben. xxxj. Durauit mercedē
meā decē vicibz. Sz lōge maior ē iniquitas quā
aliq̄ serui nequā d̄ sumuz dñm opant: defrau
dādo qd̄ ei p̄miserāt vel vouerāt. Sicut patz
Bef. v. de Anania z Saphira. Un̄ Ananie d̄
p̄tē brūs Petrus: Cur cecauit sathanas eoz tuū
mēnti te spūit̄ z fraudare de p̄cio agrī: Et
sequit. Nō es mētius hoibz sed deo. Ananias
aut̄ audies hec vba cecidit z expirauit. Simi
liter z Saphira vroz ei. Et Hier. xlviij. d̄.
Maledict̄ q̄ facit op̄ dei fraudulēt. Op̄
dñi facit fraudulēt: q̄ in eo nō dei / s̄ suā glo
riā q̄rit. vel q̄ tarde / lence z tepido corde facit.
De tali d̄ Esa. xxxij. loquit̄ ad dñm fraudulēt
ter. Quarta fraus culpabil̄ est quā inducit
cupiditas: q̄ consistit i cōmercijs siue i p̄raetibz
exercēdis. Un̄ August. Studiū auaricie siue
fraudis p̄mū soler esse negociaciū. Nec ac̄ est
deestāda multiplici rōne.

Propter petōz multitudinē.
videlicet Propter dānoz magnitudinē.
Propter necessitatē redditiōis.
Propter cōmunitatē dānarōis

Primo qd̄ p̄ multitudinē petōz p̄comi
tariū. Un̄ Leo papa. Difficile ē inē veditis et
emētis cōmerciū: nō influentire p̄m. Et habē
tur vba de pe. dif. v. q̄litat. Hoc intellige: vbi
fit p̄ctio de p̄cio siue valore rei. sec̄ ē vbi p̄cti
um ē cereū. vt i veditiōe panis z vini: q̄uis ee
tibi ex parte veditis p̄inceruentire dol? imo in
nūera sūc petā q̄ solēt cōmittere: pura menda
cia: iuramēta: p̄iuria: vba s̄p̄bustica: q̄bz decit
p̄iūc hoies p̄ferēdo. Itē de facto mala p̄ bōis:
corrupta p̄ santo: veditiō / nūerādo / mēsurādo
pōderādo / z b̄mōi. Itē d̄ Leuit. xix. Nō decipi
ae vnus q̄sq̄ p̄mū suū. Et sequit̄ circa finē ca
pituli. Iusta z eq̄ sine pōdera: iust̄ modius z
eq̄ sextari. Et an̄ b̄ d̄. Nolite facere iniquū
qd̄: in iudicio / i regula / in pōdere z mēsurā. Et
Deutero. xv. Nō hēbis i sacco diuersa pon
dera: maī z min̄: nec erit i domo tua modus
maior z minor zc. Abomiāt̄ em̄ de^o cū q̄ facit
hec z aduersat̄ oēm iusticiā. Itē Michae. vj.
Nūqd̄ iustificabo statera impiā z saccelli di
uersa pōdera. Itē Esa. xxxij. Fraudulēti vasa
pessima sūc: qz habēt vasa ire dei plena: z ipi fi
ene vasa ire dei. Sec̄do deestāda ē fraus i cō
mercijs p̄ dānoz magnitudinē. Nā p̄pter lu
era epalia p̄dūc spūalia: fm̄ illō Prover. j. Ipi
z sanguinē suū insidiant: z molunt̄ fraudes

z vias suas. z Ecclī. iij. d̄. Un̄ ē z scdm̄ n̄ h̄z
nō filiū: nō frēm: z nō laborare nō cessat. nec sa
tiant̄ oculi ei: diuitijs: nec recogitat̄ dicēs / cū
laboroz fraudo aiām meā bōis: i p̄ualibz. s. z ef
nis. Negligit̄ ei nullas / p̄dicatiōes: loc̄ sac̄
n̄ exhibēt reuerētiā: nec epibz sac̄ / d̄n̄c̄ vicz
diebz z festiuis iter sūc vbo dei z cultui diuino
Tercio deestāda ē fraus i cōmercijs p̄ re
stituēdi necessitatē. Infanti ē velle multa p̄dere:
lucrari pauca: q̄ n̄ reddere sic d̄ necessitate salu
tis. Et null̄ excusat̄ a restōne nisi p̄ ip̄ possibi
litatē. Sz videat̄ q̄ ip̄e nō fuerit cā illi: ip̄ possi
bilitatē: qz si sic: cerce h̄uillime punit̄ i purgā
torio: etiā si hic de peccatis veniā p̄sequatur.
sic faciūt raptōres / fures / lac̄rōes / lufores / pau
perum opp̄ssores / aduocati / causidici / p̄fecti:
z ceteri officiales / i sudore pauperū. p̄digat̄ eoz
p̄dētes zc. Un̄ Leuit. vj. Reddet̄ oia q̄ p̄ frau
dē voluit obrinere: qd̄ n̄ eis ē valde difficile vt
fōstā ip̄ossibile. Pauci s̄ hodie q̄ possent ad
b̄ iduci: vt i q̄duplū redderēt oīa: sic dixit Za
che^o d̄ seipo Lu. xij. Si quē d̄ frau. reddo q̄dru
plū. Absq̄ dubio i multis casibz nō sufficit red
dere solū simplū: pura qm̄ ille cui bz fieri resti
tutio dānificat̄ ē in vltur̄ veditiōe hereditat̄
vt alioz bonoz: z q̄uar̄ laboribz z expēsis. p̄
p̄ter b̄ solū h̄nc̄ bōa epalia iusta nō deberēt
differre restōnē. Exm̄ de b̄ infra. f. Quarto
deestāda ē fraus i cōmercijs p̄ acerbitatē da
mnarōis: fm̄ illō ps̄. Tota die iusticiā cogita
uit lingua tua sic nouacula acuta fecisti dolū
Et seq̄. Propter ea destruet te zc. Et Prover.
xj. Qui p̄gregat thesauros ligua mēdacij / i
pinget̄ ad laq̄os mores. Et Apoc. xij. Quicūq̄
qz accepit characterē bestie: sine q̄. s̄ nemo pos
terit viderē vel emere: bibe de vino ire dei
mixto i calice ei: z cruciabit̄ igne z sulphure:
z ascēdet̄ fum̄ tormētoz i secula seclōz. De
hac pessima auaricia dānabili siue culpabili
audiam^o vnū exēplū qd̄ h̄ i li. de donis. ca. de
dono timoris. De his q̄ res iustas difficult̄ re
stituūt. Erat qdam vsurari^o: quē sacerdos su^o
monēs de salute dicebat: q̄ eria essent ei necia
ad salutē. s̄ plene ofici: dolere de peccis p̄terit:
restituere aliena. At ille r̄ndit. Duo p̄ma libēt
faciā: s̄ tertiu quō facere possum: qz nihil mi
hi remaneret: neqz meis. Cui sacerdos: sine b̄
nō potest saluari. Et ille: Dicūt ita sapiētes ee
sepeure: Et sacerdos: ita vere. Tūc ait ille. Et
ego volo p̄bare vtz dicāt vtz. z sic volo mori
z nō restituere. Et sic isel̄x mortu^o ē magis tū
mēs paupertatē vice p̄ncis qz dānacionē cēnā: z
p̄uinā magis qz niuē. Aliū exm̄ refert Leo
sari^o de qdā milite cui nomē Frideric^o de Key
le: q̄ apparuit euidā cui i strazio nigerrimo:
d̄ cui^o naribz sum^o z flāma p̄cedebat: recē pel
libz ouinis: z molē terre gestās i humeris. Cui
cuius. Estis vos dñs Frideric^o: R̄ndente illo
Ego sum. subit̄: Un̄ venistis: z qd̄ fecat istas
q̄ video: Ego inq̄ i magnis penis sum: pelles

Nō bñ

Defca
ca trip

Exēplū

Exēplū

Itas cuidaz vidue tūli q̄s mō ardētes fencio. sup̄ b̄ parte agri mibi vēdicaui iuste: cur nūc pōdere p̄mor. sed si filij mei ista restituerēt: p̄z nā meā multū alluciarēt. sicq̄ euauit. Audie res ar̄ filij v̄ba p̄tis ab illo: malu est eū i penis remanere q̄ p̄dica restituerē. Nec v̄tinā mul ti ar̄derēt q̄ hereditibz suis flinquit aliq̄ resti tūda vel in p̄ios vsus dāda si nō sūt q̄b̄ fieri possēt restitutor: tñ heredes nunq̄ restituerēt. Utinā r̄ aliq̄ incederēt q̄ iniustus p̄ctio multa adq̄rit r̄ nunq̄ restituerēt: qz nō credūt se in iu sta possidere. Si ḡ p̄ r̄aparuis rebz r̄ paucl̄ hō dānat: qd̄ fierē de opp̄sitoribz paup̄ez p̄p̄ioz et alienoz: qd̄ de furibz r̄ raptoribz: qd̄ de laetrōi bus: q̄ sar̄ sibi eē credūt dū p̄frent. r̄ sic nō re stituerēt salte ea q̄ possent: et emat̄ dānant.

S Nūc q̄ ad scōam p̄re f̄mōis absoluēda ē qd̄ scōa i p̄cedētī f̄mōe cura s̄ram S. mora: v̄y delictz: Uz v̄ditio reddat̄ illicita siue iniusta p̄pter viciū siue defectū rei v̄ditē. Ad quā r̄m̄ det s. Tho. vbi s. dist. v. q. circa rē q̄ v̄dit̄ triplex defect̄ pōt̄ p̄siderari. Un̄ qd̄ defect̄ f̄m̄ spe ciē rei. i. subz rei. Et hūc defect̄ si v̄ditoz cog noscit r̄ occurr̄ i re quā v̄dit fraudē cōmētie in v̄ditioē: v̄n̄ v̄ditio illicita reddit̄. Et h̄ ē qd̄ d̄: ḡ q̄sdā E. s. j. Argētū r̄uū vsuz ē in scōiā. i. feces argētī. Unū r̄uū mixtū ē aq̄. qd̄ em̄ p̄mi ptū est parit̄ defectū q̄ntū ad sp̄m. Alī ar̄ de defect̄ est f̄m̄ q̄ntitatē q̄ p̄ mēsurā cogit̄. Et iō siq̄s sciēt̄ v̄at̄ deficiētī mensura: in v̄dendo fraudē cōmētie: r̄ est illicita v̄ditio. parz ex il lo Deu. xv. sup̄ allegato E. Nō habeb̄ in sacz culo tuo zc. Terz̄ defect̄ ē ex p̄re q̄litas: pu ra si aliqd̄ infirmū v̄dat̄ q̄s sanū. qd̄ siq̄s sciēt̄ ter fecerit: fraudē cōmētie i v̄ditioē. v̄n̄ est illi cira v̄ditio. Et iō v̄ talibz nō solū peccat̄ aliq̄ qd̄ iniustā v̄ditioē faciēdo: sed etiā ad resti tūtiōem tenet̄. Si ḡ eo iḡr̄re aliq̄s p̄ctioz defectū suerit i re v̄ditā: v̄ditoz qd̄ nō pec cat: sed facit̄ iniustū mālī: nō tñ eī opatio est iniusta. tenet̄ tñ cū ad eī noticiā puenerit daz̄ m̄nū recōp̄sare emprozi. Et qd̄ dicit̄ ē de ven ditore etiā itelligēdū est ex p̄re emprozi. Cōri git̄ em̄ venditore credere rē suā esse min̄ p̄ctioz sam q̄ntū ad sp̄m siue subam. Sicut si aliq̄s v̄dit̄ auz loco aurichalcbi: emproz si illō coḡ scat̄ iniuste emir̄: r̄ ad f̄tūtionē tenet̄. Et ea/ d̄rō est de defectū q̄litas r̄ q̄ntitas. Nec san ctus Tho. Cū hec ita se d̄ant r̄ v̄ssima sūt: qd̄a ebis d̄ns locur̄ ē scōs Tho. di. B̄n̄ sc̄p̄sisti de me Thoma. Q̄d̄ difficile ē p̄sciam suare ille/ sam i p̄ctioz hūanis emēdo r̄ v̄dēdo. Videat̄ sibi caure māgonēs siue eq̄s v̄dentes: r̄ defe/ ctū eoz occultātes. videat̄ mercatores in stiro res r̄ ceteri oēs: si i rebz suis sit defect̄ i suba/ q̄ntitate auz q̄litate ne occultēt̄ illū: aliq̄n v̄ audistis defraudat̄ p̄rim r̄ obligat̄ ad restōnē

S Sed di. aliq̄s: Quid ē dicēdū de illo q̄ v̄dit̄ auz vel argētū alchimicū p̄ vero auro vel arz

gēto: an tal̄ v̄ditio sit illicita: Et videt̄ q̄ nō. dubit̄ de qz alchimicū auz. v̄l argētū etiā valer ad b̄iā auro vel nos vsus: v̄icē ad vasa r̄ alia h̄d̄: Ad b̄ respon argēto al det s. Tho. vbi s. i solutioē p̄me rōis. q̄ aurū chunico. r̄ argētū nō solū cara sūt p̄ v̄litate vasoz q̄ ex eis fabricant̄ auz alioz h̄mōi: s̄ etiā p̄r̄ di/ gnitate r̄ puritate sube ipoz. r̄ iō si auz v̄l argētū ab alchimicis factū v̄t̄ sp̄m siue subam nō habeat̄ auri et argētī: est frau dulera vel in/ iusta v̄ditio: p̄ferri cū sint aliq̄ v̄litate auri r̄ argētī veri f̄m̄ nālē opatiōem ipoz: q̄ nō p̄ue niūt auro p̄ alchimia sophisticato. sicut qd̄ ha bet p̄prietatē lenificādī: r̄ ḡ q̄sdā infirmitates medicinali iuuat. frequēt̄ etiā pōt̄ poni i opa rōe: r̄ diuer̄i sua puritate p̄manet auz v̄t̄ q̄ auz sophisticatū. Si ar̄ p̄ alchimia fieret auz v̄t̄: nō eēt̄ illicitū ipm̄ p̄ vero v̄dere. qz nihil p̄hibz ar̄tē v̄t̄ aliq̄b̄ nālībz rebz r̄ cauz ad pdu cēdū naturales r̄ veros effect̄: sicut d̄r Aug. i iij. de trini. de his q̄ arte demonū sūt.

S Sed adhuc di. aliq̄s: an v̄ditoz teneat̄ di/ cere viciū seu defectū rei v̄ditē: Et illa erat̄ ter tia qd̄ p̄posita i p̄cedētī f̄mōe. Ad b̄ r̄ndet̄ sc̄us Tho. vbi s. ar. iij. Et Unē. vbi s. dist. v. q. da re alicui occasione dāni siue piculi semp̄ ē illi/ citū: q̄uis nō sit necariū q̄ hō alicui semp̄ det̄ auxiliū v̄l p̄siliū prinēs ad eī q̄lētūqz puocā/ rōem. s̄ h̄ solū est neciuz i aliq̄ casu d̄ctermia ro: p̄ua cū alī eī cure subdat̄. v̄l cū nō pōt̄ et p̄ aliū subueniri. v̄ditoz ar̄ q̄ rē v̄dēda p̄p̄o/ nit̄ ex hoc ip̄o dat̄ emprozi dāni v̄l piculi occasi/ sionē: q̄ rē viciōsam ei offerit si ex eī vicio dag m̄nū v̄l piculū incurere possit. Dāni qd̄ez: si p̄pter h̄mōi viciū res q̄ v̄dēda p̄ponit̄ minoris sit p̄ctī. ip̄e ḡo p̄r̄ h̄mōi viciū nihil de p̄cio sub trahat̄. piculū ar̄ si p̄r̄ h̄mōi viciū vsus rei red dat̄ ipedit̄ v̄l noxi. puta si aliq̄s alicui v̄dat̄ equū claudicātes p̄ veloci: v̄l ruinosaz domū p̄ firma: vel cibū corruptū siue venenosum p̄ bono. vel siq̄s v̄dit̄ nauim h̄irē defectū: ex q̄ cū eo nauigatur̄ piculum naufragij icurrere possit. Suo mō siq̄s vendit̄ equū cū occulto defectū: ex q̄ qd̄ i fluuio seu i bello statim ruerē possz r̄ picitari. vbi ḡo ista q̄tuor p̄curt̄: v̄icē q̄ nullū piculū imicat̄ ip̄i ep̄oz: nec i v̄dēdo iustū p̄ctū r̄cipit̄: v̄l salte n̄ nimis nobilit̄ ex ce dat̄: r̄ emproz cēcat̄ i emēdo sar̄ idustri: r̄ res v̄nal̄ p̄ libito sibi examināda exp̄oif̄ diligēt̄ r̄ic v̄ditoz n̄ tenet̄ defect̄ illos emprozi māse stare: magis vbi eos n̄ celat̄ nisi solū v̄r̄ d̄ re ha beat̄ iustū p̄ctū suū: als ḡo v̄ez ex d̄ict̄: tūc v̄d̄ ditor tenet̄ oclta vicia rei v̄dēde d̄regere Un̄ vicia q̄s si h̄ vicia s̄t̄ oclta r̄ ip̄e n̄ d̄regat̄ erit illicita r̄ s̄t̄ d̄eregē dolosa v̄ditio: r̄ tenet̄ v̄ditoz ad dāni restōnē da i v̄di. Si ḡo viciū sit māifestū: puta cū eqū ē mono tione. cul̄: v̄l i pede q̄uit̄ istar̄ zc. v̄l cū vsus rei cess̄ nō cōpetat̄ v̄ditoz p̄r̄ tñ pueniēs eē aliq̄s. Est̄ p̄r̄ h̄mōi viciū v̄ditoz subtrahat̄ q̄ntū opt̄er de p̄cio: tūc nō tenet̄ ad manifestādū viciū vel defectū rei. qz forte p̄pter h̄mōi viciū emproz

No b̄i

Defect̄ rei tripl̄

Exēpluz

Exēpluz

De Mendacio

veller pl⁹ subtrahi de p^ocio q⁹ e⁹ subtrahédū.
 Un p^o licite veditoz idēficiat sue p^ofulere v^o
 cū rei reticendo. Dec s. Tho. Est tñ notandū
 fm mēte scri Tho. ibidē i solutioe scēde rōnis.
 q⁹ nō op^oret q⁹ emp^oroz v^o veditoz p^o p^oconē vici
 um rei vēdēde p^onu^octier. q⁹ si p^odicere viciū / ex
 terrerent emp^oroz rei ab emēdo: duz i^ograrēt
 alias p^oditōes rei / fm q⁹ s^o bōa r^o vit^o. s^o singla
 ritē dīcēdū viciū rei ei q⁹ ad emēdū accēdit. q⁹ p^o
 nō oēs p^oditōes ad iūte cōpare bōas r^o malas.
 nihil ei p^obibere rē i aliq⁹ viciōsaz i mltis alijs eē
 vit^olē. ¶ Sed di. q⁹ si aliq⁹ tenet dicere de
 feccū rei vēdite vt aliq⁹ d^o p^ocio minuat. r^o q⁹ q⁹
 q⁹ diminuit de p^ocio sine vicio rei vēdite s^o p^o
 aliq⁹ aliō. puta si veditoz d^oferat eritiū ad lo
 cū vbi ē caritā frumētū: r^o sciat mltos posse ve
 nire q⁹ deserāt. q⁹ si sciret ab emētib^o / min^o p^o
 um darē b^o ar^o nō op^oret dicere veditoz: q⁹ nec vi
 cū rei vēdite. Ad h^o r^ondes. Tho. vbi s^o. i solv.
 q⁹re rōis. q⁹ viciū rei facit rē i p^onti eē mior^o va
 lozis q⁹ videt. s^o i casu p^omissio i futur^o res ex
 p^occat eē minoris valoris p^o sup^oerū negociāz
 rōz q⁹ ab emētib^o i^ograt. Un veditoz q⁹ vēdit rē
 fm p^ociū q⁹ iuente n^o videt q⁹ iusticiā facere: si
 q⁹ futur^o ē nō exp^oat. si tñ exponeret v^o de p^o
 cio subtraheret: abundātiōis eē v^o v^o: q⁹uis
 ad h^o videat teneri ex iusticie debito. Dec s.
 Tho. Rogem^o q⁹ deū vt nob succurrat ad exp^o
 pellēdū auariciā p^o iesum ch^om Amē.

R

De mēdacio q⁹ fit emēdo v^o vēdēdo.
 Sermo. CV.

Radix oim maloz

Radix oim maloz. Tim. vj. ¶ In p^ocedē
 ti ser. audisti de mltiplici fraude. Et
 signant d^o fraude quā iducit cupiditas: q⁹ dere
 stabit ē q⁹druplici rōne. Et p^ont v^o v^o q⁹onē: v^o
 veditoz sic iusta p^o viciū rei vēdite. Et an v^o
 ditor teneat dicere d^ofeccū rei vēdite. r^o q⁹ n^o
 nō. Et q⁹ ex auaricia mltā oriunt^o mēdacia v^o
 dēdo r^o emēdo. q⁹ ipā ē radix oim maloz iuxta
 thēa. Jo i p^onti ser. cogitavi dicere de mēdacio
 p^o g^ora Ave maria. ¶ Radix oim maloz est
 cupiditas. P^ono vidēdū erit d^o mēdacio q⁹ d^o sit
 r^o q⁹ mltiplex. rādē de q⁹ra q⁹onē sup^o mora ser.
 cit^o. S. v^oz negociādo liceat alicui rē suā cari^o
 vēdere q⁹ em^ore: ¶ Circa p^ontū ē notandū: q⁹ fm
 Aug. i lib. 3 mēdaciū. Mēdaciū ē falsa vocis
 enūciatio cū itētiōe fallēdi. Dicit em^o Aug. ibi
 dē. Nemo dubitet eū mētiri q⁹ falsum enūciat
 cā fallēdi: r^o iō falsa locutio cū volūtare fallēdi
 ē m^oifestū mēdaciū. ¶ P^ono q⁹ sciēdū q⁹ ad p^o
 ferē sit falsum. r^o q⁹ sit volūtas falsum dicēdi.
 Et tērcio intētio fallēdi. Un mēdaciū d^o ex eo
 q⁹ p^o mētē d^o. ¶ Ex illo p^oz q⁹ siq⁹ salum d^o cre
 dēs eē v^oz: tal^o nō mēt^o neq⁹ d^o mēdaciū: parz
 ex dice^o. Suo mō siq⁹ v^oz dicat credēs eē fal
 sum: p^o h^o mēdēs fallere. p^omū: tal^o mēt^o / licee
 nō dicat mēdaciū. ¶ Mēt^o parz: q⁹ p^o mētē lo

A mēdaciū qd sic

quit / volēs fallere. p^omū. S^o q⁹ nō dicat mē
 daciū. parz: q⁹ nō d^o falsum. Exēplū. Iudē di
 xit ch^o misti ad eū cū familiarib^o Herodis.
 Mg^o verax es r^o viā dei i v^oitate doces rē. in h^o
 mētēbant^o ex diceis r^o tñ nō dixerūt mēdaciū:
 q⁹ nō erat falsum. De h^o lari^o dicit^o doc. circa di
 stin. xxxvij. tērcij sniaz. Unde d^o magister ibi
 dē. Mēt^o est loq⁹ h^o q⁹ d^o antio sentit: siue il
 lud sit v^oz siue nō: sicut fecerūt tūc iudē. Et
 subiūgit mg^o. Dis q⁹ loquit mēdaciū mēt^o
 q⁹ q⁹ loquit h^o q⁹ d^o antio sentit. i. volūtare fallēdi
 mēt^o. sed nō oīs q⁹ mēt^o mēdaciū d^o: vt p^oz su
 pra de iudeis. Sic etiā postea d^o mg^o i tērcij.
 Si iudē dicat ch^om eē deuz: nō tñ ita sentiat
 antio: tūc nō d^o mēdaciū: q⁹ v^oz est q⁹ d^o r^ota
 mē mēt^o v^oz dicēdo. p^oz ex dice^o. ¶ Scōdo B
 notandū q⁹ fm mg^o vbi s^o. tria sūt genera mē
 daciōz: v^oz mēdaciū officiosum / iocōsus r^o p^o mendac
 iosum. ¶ Mēdaciū officiosuz ē q⁹ fit p^o sa o^oz.
 lute v^o cōmodo alicui^o: v^oz iuuādō. p^omū: ¶ Officioz
 vel remouēdo nocumētū. Et d^o officiosuz p^o cō
 sum
 erariū: q⁹ nulli nocz / sed p^odest rē. Et d^o tali mē
 dacio d^o mg^o: q⁹ nulli obest / s^o alicui p^odest. vt
 siq⁹ pecuniā alicui^o iniuste tollēdā sciret vbi
 fier^o se nescire mēt^oat. vel siq⁹ nolēs boiem ad
 mortē q⁹stium p^odere: mēt^oat se nescire vbi sit.
 Sicut fecerūt obstetrices in egypto. q⁹ p^oce
 ptū erat a rege vt mares inficerent^o / r^o femias
 refuarēt. q⁹ timētēs deū nolēbāt h^o facere: s^o cō
 seruabāt mares. Et d^o i sculparent^o q⁹re m^oscuz
 los reseruassent: r^onderūt. Nō sūt bebrez sicut
 egyptie m^oteres. ipē em^o habēt obstetricādi sci
 entia: r^o pus q⁹ veniam^o ad eas parit^o. Et in h^o
 mētēte sūt. Et tñ sicut habet Exod. j. d^o b^o feg
 cit obstetricib^o: edificādo ill^o domos. Ad mg^o
 vbi sup^o itelligit: nō q⁹ b^onfecerit eis p^oter mē
 daciū: sed p^oter h^oq⁹ ifantes liberauerūt. Idē
 intelligēdū est de Raab: q⁹ mēt^ota fuit. p^oter l^o
 beratiōem exp^olatoz. Josue. ij. ¶ Scōm^o ge Jocosus
 nus mēdaciū est iocōsum. r^o illd^o vt d^o mg^o vbi
 sup^o nō fallit. scit ei cui d^o causa ioc^o dicit. De h^o
 mēdacio d^o magister q⁹ fit cupiditate placen^o p^oncioso
 di vel delectādi alios. ¶ Tērcium genus mē
 daciū d^o p^onciosum. r^o illd^o p^o q⁹ d^o mētēdo in
 rēdit alteri^o nocumētū. Et illd^o vt d^o mg^o p^oce
 dit ex malignitate v^o duplicitate animi: q⁹ est
 cūc^o valde timēdū. Et de tali mēdacio d^o ma
 gister vbi s^o. q⁹ aliq⁹ sit i doctria religiois: ad
 q⁹ nulla causa quisq⁹ debz adduci: vt v^oz mē
 tia^o in his q⁹ sūt fidei vel scēpture sacre. Aliq⁹
 fit i causa criminali: aliq⁹ in causa pecuniaria.
 Aliq⁹ etiā mēdaciū ē q⁹ fit ex sola libidine mē
 tiendi: v^oz ex habitu malo. Et h^o est mirū mē
 daciū: sicut d^o mg^o r^o doc. ibidē hec lari^o p^ora
 ¶ Dubitat q⁹ circa p^omissa Ue^o oē (cāncez
 mēdaciū sit p^omū: r^o an veniale vel mortale.
 Ad hoc finalit^o respōdet magister vbi sup^o. r^o do
 cto. cōmunit^o: q⁹ oē mēdaciū est p^omū. q⁹ mēda
 ciū est malū in se r^o fm se. Est em^o acc^o sup inde
 bitā m^oeritā cadēs. Lū ei voces nālir^o sūt sig
 itellecūū: innāle r^o i d^obitū est q⁹ aliq⁹ ore v^o

De mē daciū est p^omū